חסמים וזרזים להתנהגויות של חיפוש עזרה בקרב גברים ישראלים החווים אלימות מצד בת-הזוג: מחקר איכותני

תמר שליחוב ופרופ׳ קרן גואטה
המחלקה לקרימינולוגיה, המגמה קלינית

מבוא

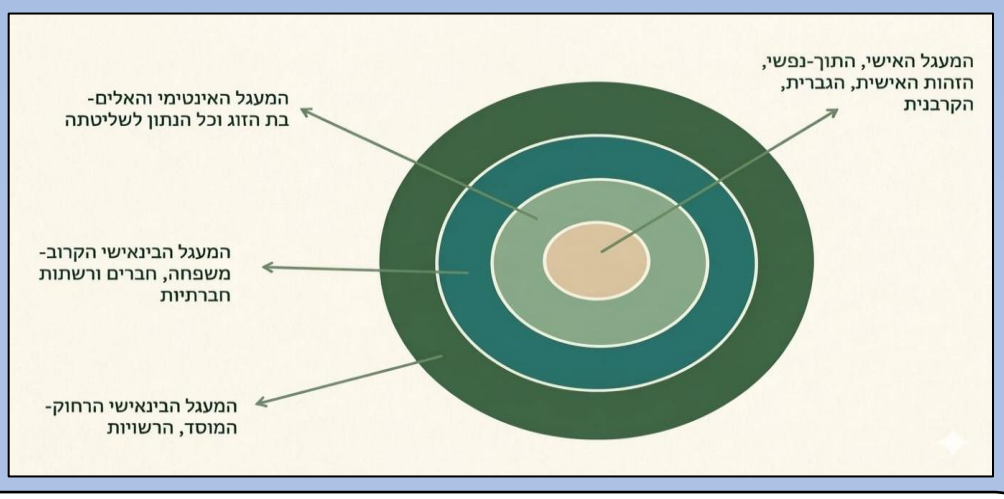
אלימות בכלל ואלימות במשפחה בפרט הן תופעות חוצות תרבויות, אך קיים מחסור משמעותי במחקר על גברים כקורבנות לאלימות מצד בנות זוגם, במיוחד בישראל. מחקרים מצביעים על כך שגברים נפגעים פונים פחות לעזרה בשל חסמים אישיים ומבניים, הקשורים לנורמות של גבריות הגמונית. אף שחלים שינויים תרבותיים בתפיסות הגבריות, השפעתם על תהליכי חיפוש עזרה טרם נחקרה לעומק. מטרת המחקר הייתה לבחון את תהליך קבלת ההחלטות סביב פנייה לעזרה ולזהות חסמים וגורמים מעודדים בקרב גברים ישראלים החווים אלימות מצד בנות זוגם.

תוצאות

ממצאי המחקר מלמדים כי תהליך חיפוש העזרה של המשתתפים מעוצב באופן דינמי על ידי שלושה גורמים שלובים: חוסר הכרה ראשוני בצורך בסיוע, ציפיותיהם מתוצאות הפנייה, וניסיונות הפנייה בפועל. מתוך דינמיקה זו עלו שלושה חסמים מרכזיים – אידיאלים של גבריות הגמונית, כשל בזיהוי הקורבנות וערכים משפחתיים – ולצידם שלושה זרזים עיקריים המניעים לפעולה: הכרה עצמית בקורבנות, גישה לרשתות חברתיות מקוונות ותפקיד האבהות. מעבר לחסמים הפרטניים, ניתוח הראיונות חשף תמונה מורכבת וקשה יותר, לפיה חווית הפגיעה של הגברים אינה רק ״שקופה״ או בלתי משויימת, אלא נמחקת באופן אקטיבי במעגלי השתייכות חברתיים, משפחתיים וממסדיים המצטלבים ומזינים זה את זה. לאור ביטול דינמי ומערכתי זה של חווית הגבר, הומשגה פגיעותם כ״קורבנות מבוטלת״ הנוצרת ומתהווה באמצעות תהליך פעיל, אשר כונה ״המטריקס של ביטול קורבנות הגבר נפגע האלימות האינטימית״ (The Matrix of Dismissing Masculine IPV Victimization).

דיון

ממצאי המחקר מובילים למספר מסקנות יישומיות מרכזיות, ומדגישים את החשיבות הרבה שבהקצאת משאבים ייעודיים לטובת מענה רב-מערכתי ומקביל להתערבות הפרטנית בסוגיית הגברים נפגעי האלימות. בפרט, לאור מורכבותה של הזהות האוקסימורונית ׳גבר-קורבן׳ הנמצא בקשר פוגעני, עולה צורך חיוני בפיתוח מענים טיפוליים ותמיכתיים רגישי-מגדר. לצד זאת, הממצאים מצביעים על נחיצותה של הרחבת ההכרה החברתית והממסדית בתופעה זו, לצד מיסוד הכשרות ייעודיות ומקיפות לאנשי מקצוע מתחומי הטיפול והאכיפה העוסקים במרחב האלימות במשפחה.